سوودو قازانجی کۆمپانیا زەبەلاحەکان و پەیوەندی دیبلۆماسیانەی دەوڵەتان، هیچ وەخت باکی بە مافی مرۆڤ نییە

زاهیر باهیر – لەندەن
10/12/2016

ئەو کارەساتانەی کە ئەمڕۆ لە ڕۆژهەڵاتی ناوین-دا و لە ئەفگانستان و وڵاتانی دیکە دەگوزەرێ ، ملیۆنەها خەڵکی بێچارەی کردۆتە قوربانی، کە بەشی زۆریان منداڵان و ئافرەت و پیر و پەککەوتوانن. ئەوەی کە لە ئێستادا بە بەرچاوەوەیە و ڕۆژانە میدیاکان دەیانهێننەوە یادمان ، سوریا و یەمەنن.
ماوەی چەند ڕۆژێکە لە بریتانیا بەهۆی ئەو ڕاپۆرت و دەنگوباسانە کە لەسەر یەمەن دەگوترێت و کوشتنی خەڵکانێکی زۆر و قوربانیبوونی ژمارەیەکی زۆر لە منداڵان کە زۆرێکی ئەم قوربانیانە بە فڕۆکە و چەکی عەرەبی سعوودییە . ئامارەکانی ڕۆژنامەی گاردیان کە لە دەوڵەتە یەکگرتووەکانی وەرگرتووە نیشانی دەدەن ، لە سەدا 60 ی ئەو2067 ی کە بوونەتە قوربانی لەیەمەن لە مانگی تەموزی پارەکەوە، خەڵکانی سیڤلن. (کە ئەم ئامارە زۆر کەمترە لە ئاماری حەقیقی) بۆ ئەمەش سعوودییە بەرپرسیارە. هەروەها لە مانگی جێنیوەری ئەمساڵدا هەر ڕاپۆرتی دەوڵەتە یەکگرتووەکان دەڵێت، کە 119 هێرشی ئاسمانی کراوەتە سەر یەمەن هەر هەموویان مافی مرۆڤی نێودەوڵەتی بەزاندووە ئەمە جگە لەوەی کە زیاتر لە یەك ملیۆن کەس دەربەدەربوون . هەموو ئەم هێرشانە و هۆکاری خەستکردنەوەی شەڕەکە و کوژرانی خەڵکانی زیاتر ، خودیی سعوودییە ، چەکەکانی سعودییەش بریتانین ، سعودییە بە تایبەتی و کەنداو بە گشتی بازاڕێکی گەورەی فرۆشتنی چەکن بۆ بریتانیا .

ئەمانە هەمووی دەنگوباسێکی گەورەی لە لایەن میدیای ئێرەوە (بریتانی) دروستکردووە هاوکاتیش بووەتە سەریەشەیەکی گەورە بۆ حکومەتی ئێرە کە لەم هەفتەیەدا ‘ تیرێزە مەی ‘ سەرەکوەزیرانی ئێرە چوو بۆ سەردانی کەنداو و لەوێ پاشای سعودییە و ئەمیری بەحرەینی دیت و وەلای بریتانیای بۆیان دووبارە کردەوە .

هەر لەم کاتەشدا وەزیری دەرەوەی بریتانیا ، ‘ بۆریس جۆنسۆن’ هەفتەی ڕابوردوو لە کۆنفرانسەکەی ‘ڕۆم ‘ پایتەختی ئیتالیا، باسی لە هەڵسوکەوتی سعودییەو و ئێران کرد ، کە لەوێدا شتێکی جاوەڕواننەکراو و نەشیاو ، بوو، کە بۆ کەسێکی وەکو ئەو کە نوێنەرایەتی حکومەتەکەی دەکات. وتی ” سیاسیی هەن کە دین دەشێوێنن و بەخراپ بەکاری دەهینن، پەڕەی جیاوازی هەمان دین بەکاردەهێنن تاکو ئامانجە سیاسیەکانیان فراوانتر بکەن . ئەوەش یەکێکە لە گەورەترین گرفتە سیاسییەکەی هەر هەموو ناوچەکە ، تراژیدیاکەش بۆ من ئەوەیە کە لێرەدا تۆ ئەم شەڕانەت بە وەکالەت هەیە و هەموو وەختێکیش هەر شەڕە لەو ناوچەیەدا – ئایا ئەمەش لەبەرئەوەیە کە سەرکردایەتییەکی بەهێز لەناو خودی ئەو وڵاتانەدا نییە.” درێژە بە قسەکانی دەداو دەڵێت ” هەر لەبەر ئەوەشە کە سعوودیە و ئێران و هەموو کەسێک دەچنە ناوەوە و هەروەها چەواشەکاریی دەکەن و کێشەکان دەشێوێنن و ڕۆڵی شەڕەکان بە وەکالەت دەگێڕن”
گەرچی ‘بۆری جۆنسۆن’ ئەم قسانەی کرد بەڵام نە دانی بەوەدا نا کە چۆن و سعوودیيە ئەو ئاگرە خۆش دەکات و بە چەکی کێش؟ نە حەلێکیشی هەبوو و هەیە بۆ ئەو کێشەیە ، تەنها وەکو قسە دەرپەڕاندنێك بوو، نە شتێکی دیکە. بێ گومان ئەم قسانە پێچەوانەی سیاسەتی حکومەتی بریتانی بوو کە هەرگیز ناخوازن بە ئاشکرا ڕەخنەی هاوپەیمانەکانیان بکەن ، چونکە ئەوەی بەلای ئەوانەوە گرنگە ” بزنس بەردەوام بێت و بۆ ئەمەش پەیوەدنی لە تەکیانا ئاسایی بێت” ئیدی ئەوە گرنگ نییە چەندێك لە دانیشتوانی بێتاوانی وڵاتان دەکوژرێت. ئەوەی گرنگە دەروازەی کۆمپانیا چەکفرۆشەکان دانەخرێن و کرێکارەکانمان بێ کار نەبن تاکو سەریەشە بۆ حکومەت دروستنەکەن و جارێکی دیکەش دەنگیان بۆ بدەنەوە بیبانکەنەوە بەمڵۆزمی گیانی خۆیان.

ئەوەی گرنگە لێرەدا کە تێبینی بکرێت ، هەر ئەوە نییە کە دەسەڵات و کۆمپانیاکان بۆ باك و بێ منەت بن لە کوژرانی خەڵکانێکی زۆر و وێرانکردنی وڵاتانی دیکە و ژینگەکەشیان ، بەڵکو هاوڕێ کرێکارەکانیشمان دەستیان هەر بەو خوێنە ، لە پێناوی بژێوی خۆیاندا و لەدەستنەدانی کارەکانیانا ، هەر سوورە.
کرێکارەکانمان کە لە لایەن چەپ و کۆمۆنیستەکانەوە‌ دەپەرسترێن و دەیانەوێت جڵەوی شۆڕشیان بدەنە دەست و بیانکەنە مڵۆزمێکی دیکە بەسەرمانەوە ، کاتێك کە دەسەڵات دەگرنە دەست ، هەمیشە لە دامێنی بێ کاران و قوتابیان و خانەنشینکراوان و پیر و پەککەوتوانەوەن لە هەڵوێستی شۆڕشگێڕییانا و پەرۆشیان و بایاخیان بۆ شۆڕش. نەك

هەر ئەمەش ، بەڵکو جاری وا هەیە ، بە چەند میلێکیش لە دوای سەرکردە و هەندێك لە پەڕلەمانتارە چەپەکانیشەوەن.

نموونە لێرەدا، لە بریتانیا، زۆرن، بەڵام من تەنها هەر دوو نموونە دەهێنمەوە. یەکەم: ئەمساڵ لە کۆنفرانسی پارتی کرێکارانی بریتانیا کە ‘جێرمی کۆربن’ سەرۆکێتی و کابرایەکە کە ڕابوردوویەکی زۆر پاك و پڕ لە خەبات و تێکۆشانی هەیە و زۆریش دژی چەکی نوەوی و ئوستولە حەربییەکانی بریتانییەو و هاوکاتیش دۆستی ژینگەیە هەر وەکو هەموو وەختێکی دیکەی دژی نوژەنکردنەوە و چالاککردنەوەی ئەوانە، وەستایەوە.

لە کۆنفرانسەکە پێشنیازێکی پێشکەش، کرد تاکو پەڕلەمانتارەکانی حیزبەکەی دژ بەو نۆژەنکردنەوە ئەوانەی سەرەوە دەنگبدەن کە نزیکەی 37 ملیار پاوەندی تێدەچێت و گەر ئەم پارەیەش لە پرۆژەی باشتردا سەرف بکرێت باشترە . جێرمی کۆربن ویستی ئەمە بکاتە بڕیارێك و یەکەم: لە پەڕلەماندا دەرنەچێت ، دووهەمیش: گەر دەرچوو و جارێکی دیکە کە حیزبەکەی (حیزبی کرێکاران) هاتە سەر حوکم پەیوەستی ئەم بڕیارە بێت. بەڵام مەخابن، لەبری پشتگیریکردنی، هێڕشێکی گەورەی کرایە سەر، چونکە گەورەترین نقابەی کرێکاران Unite لە بریتانیا، دژی وەستایەوە و کە گوایە کرێکارەکانیان، ئەندامەکانیان، بێ کار دەبن . دوای ئەوەش زۆرێك لە پەڕلەمانتارەکانیش بە جێگرەکەی خۆشییەوە ، دژی ‘جێرمی’ وەستانەوە ، لەم حاڵەتەدا جێرمی ناچارکرا کە ئەندامانی پەڕلەمان ئازاد بکرێت لە دەنگدانا لەسەر ئەو کێشەیە لە پەڕلەماندا و هاوکاتیش بابەتەکە بۆ کۆنفرانسێکی دیکە، هەڵبگیرێت تاکو قسەی لەسەر بکرێت.

دووهەم : ماوەیەکی زۆرە کە حکومەت دەیەوێ پلاتفۆرمێکی دیکەی هەڵفڕین و نیشتنەوەی فڕۆکە لە گەورەترین فڕۆکەخانەی بریتانیا، هیسرۆ (Heathrow) بکرێتەوە ، کە ئێستا هەر دوانە و بزنس پێویستی بە زیاتر هەیە. لەگەڵ هەبوونی ئەم پێشنیارەشدا چەندە گروپی خۆجێی لە دانیشتوانی دەورو بەری فڕۆکەخانەکە دروستبوون بۆ دژایەتیکردنی کردنەوەی پلاتفۆرمی نوێ، هەم لەبەر پیسکردنی زیاتری ژینگە و هەم دەنگە دەنگی زیاتری فڕۆکەکان، ئەمە لە کاتێکدا لە لایەن ژینگە دۆستان و چەپ و سۆشیالیست و ئەنارکیستەکانیشەوە پشتگیرییان لێدەکرێت.

لەم کێشەیەشدا ‘جێرمی کۆربن’ هەر وەکو هەمیشە دژ بەم جۆرە کارانە، ڕاوەستایەوە و ویستی ئەمەش ببێتە بڕیارێك تاکو ئەندام پەرلەمانەکانی پارتی کرێکاران دەنگ دژ بەو پێشنیارە بدەن و نەبێت

بە یاساو جێبەجێ بکرێت. بەڵام دیسانەوە لە لایەن هەمان نقابە و نقابەیەکی دیکە و بەهاوکاریی هەندێك لە ئەندام پەڕلەمانەکان دژایەتی بڕیارەکەی سەرکردەی پارتەکەیان کرا. ماوەیەک لەمەو پێش کە پێشنیارەکە چووە وتووێژی نێو پەڕلەمان و دەنگی لەسەر درا و بوو بە بڕیار و جێبەجێ دەکرێت . هۆکاری ئەوەش کە نقابەکان لەگەڵ ئەم بڕیارەدا بوون چونکە وتیان ئەمە دەبێتە هۆی زەمانەتی پاراستنی کاری کرێکارەکان و دانانی کرێکاری دیکەش . تەنانەت لەم کێشەیەدا هەڵوێستی ئەندام پەڕلەمانتارەکەی ئەو گەڕەکە کە خۆی لە بنەماڵەیەکی دەوڵەمەندەوە هاتووە و سەر بە حیزبی موحافیزینیشە ، چاکتر بوو لە نقابەکان ، کە ئەو لە دژی ئەوەی کە ئەو پێشنیارە بوو بە بڕیار و جێبەجێدەکرێت ، دەستی لەکار لە وەزیفەکەی کێشایەوە.

Zaherbaher.com